

2026–2028

Handlings- program för läsfrämjande

KULTURRÅDET

Rapport

2026-03-03

Kulturrådet

Box 27215, 102 53 Stockholm

kulturradet@kulturradet.se

Innehåll

Inledning	4
Nationella mål för litteratur- och läsfrämjande ..	4
Läsfrämjande	5
Definition	5
Litteraturfrämjande	5
Skrivfrämjande	5
Kulturrådets läsfrämjande uppdrag	6
Aktuella uppdrag	6
Samverkan för läsfrämjande	7
Bidragsgivning ger överblick och kunskap	8
Kulturrådet sprider forskning och goda exempel	8
Prioriterade områden för Kulturrådets läsfrämjande 2026–2028	9
Stärka tillgång till litteratur av hög kvalitet	9
Gynna små barns språkutveckling och familjens läsning	10
Utveckla det läsfrämjande arbetet med barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar	11
Arbeta för tillgänglig läsning	11
Synliggöra förebilder som läser i hela landet	12

Inledning

Den som en gång har haft en läsupplevelse som träffat rätt, som vet hur det känns att bli berörd av en historia, vill vara med om det igen! Vill vara en som läser. En läsfrämjares uppgift är att medverka till att just en sådan upplevelse kan ske.

Att stärka läsning är ett prioriterat mål i Sverige. Sedan 2010-talet har läsförmågan sjunkit markant och läsklyftan har vuxit. När vart fjärde barn i skolan saknar grundläggande läsförmåga och uppemot 800 000 vuxna har otillräckliga läsfärdigheter, behöver något göras. Minskad tillgång till läsning hotar demokrati och delaktighet. Det påverkar människors hälsa, språk, identitet och gemenskap.

Det här handlingsprogrammet är en del av Kulturrådets uppdrag att initiera, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse. Handlingsprogrammet tydliggör mål och prioriteringar och leder till ökad intern samverkan, tydligare styrning av insatserna och bättre förutsättningar för uppföljning av resultat. Insatser kommer i högre grad att komplettera varandra och resurserna kommer att användas mer ändamålsenligt.

Det här stora och viktiga arbetet är en samhällsfråga av strategisk vikt. De läsfrämjande aktörerna är många och mångskiftande – kommunala, regionala, företag, föreningar, folkbildning, civilsamhälle. Utanför skolan är folkbiblioteken den största läsfrämjande aktören. Flera av insatserna har bidrag från Kulturrådet, som har en bred samverkan med andra myndigheter. Sedan 2021 har Kulturrådet stöd av ett läsråd med experter från olika sektorer inom det läsfrämjande arbetet.

Ett handlingsprogram för läsfrämjande skapar en gemensam grund för dialog vilket stärker Kulturrådets roll som nationell samordnare inom området.

Nationella mål för litteratur- och läsfrämjande

Med litteraturpropositionen *Läsa för livet* år 2013 fick Sverige nationella mål för litteratur- och läsfrämjande. De avsåg att ge riktning åt statens samlade insatser med spännvidd över flera politikområden. De nationella målen skulle även utgöra ett stöd till regioner och kommuner i det litteratur- och läsfrämjande arbetet.

”Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.”

För att nå de övergripande målen ska statens samlade insatser syfta till att:

- läsförmågan förbättras jämfört med i dag
- fler än i dag regelbundet tar del av både fack- och skönlitteratur
- kunskapen om läsningens betydelse för utbildning, bildning och delaktighet i samhällslivet ökar jämfört med i dag.

Att få läsa utifrån sina förutsättningar är en rättighet. För de som står långt ifrån sina rättigheter är läsfrämjande insatser extra betydelsefulla och nödvändiga. Olika förutsättningar kräver olika typer av insatser, och tillgång till litteratur av hög kvalitet för alla kräver olika format och olika uttrycksformer.

Läsfrämjande

Anledningarna till att vi bör läsa litteratur är många. Att kunna ta del av information och litteratur är en förutsättning för lärande och delaktighet i ett demokratiskt samhälle. De läsfrämjande insatserna har betydelse på individnivå och på samhällsnivå.

Litteraturen både formulerar våra upplevelser och utmanar oss att ompröva dem. Genom litteraturens kraft utvecklas empati, kritisk förmåga och engagemang. Genom berättelserna växer vår förmåga att förstå, reflektera och agera i en komplex värld. Litteraturen som konstform, som ett estetiskt uttryck, och den fria och kreativa läsningen, berör oss som människor och har betydelse för hälsa, bildning och personligt växande.

Definition

Kulturrådet har tagit fram en definition av läsfrämjande att utgå från för att uppfylla de nationella litteratur- och läsfrämjande målen.

Läsfrämjande är att:

- ta bort hinder för läsning och öppna vägar för allas rätt till läsning och litteratur
- bidra till att människor kan utveckla alla sina språk
- stärka läsarens motivation och läsaridentitet
- öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar
- ge fler möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom läsning och litterära uttryck.

Inom läsfrämjande ryms också litteraturfrämjande och skrivfrämjande.

Litteraturfrämjande

De nationella målen, liksom de bidrag som går att söka från Kulturrådet, gäller såväl litteraturfrämjande som läsfrämjande. Skillnaden är att *litteraturfrämjande* handlar om spridning av litteratur, medan *läsfrämjande* handlar om att skapa intresse och förutsättningar för människor att läsa.

Kulturrådets litteraturstöd till förlag säkerställer att kvalitativ och mångsidig litteratur kan ges ut. Genom distributionsstödet sprids de titlar som fått litteraturstöd till folkbiblioteken i alla kommuner vilket gör att ett brett utbud av böcker blir tillgängligt för allmänheten.

Skrivfrämjande

Skrivfrämjande är nära kopplat till både läsfrämjande och litteraturfrämjande och de förstärker varandra. Skrivande fördjupar förståelsen för texters uppbyggnad

och funktion och hör samman med arbetet med litteraturen som konstform och skapandet av litteratur. Skrivfrämjande fokuserar på att uppmuntra och utveckla skrivandet som uttrycksform. Det kan handla om att genom skrivövningar ge verktyg för kreativt skrivande och stärka förmåga att uttrycka sig, att skapa utrymme för att dela texter och ta del av andras litterära uttryck.

Inom läs- och litteraturfrämjande projekt finns exempel på skrivfrämjande insatser. Även inom Kulturskolan blir skrivfrämjande allt vanligare. Inom Skapande skola, som stödjer kultur i skolan, är författarbesök som ofta innehåller skrivövningar den vanligaste insatsen.

Kulturrådets läsfrämjande uppdrag

Kulturrådet är en bidragsgivande myndighet. En stor del av det läsfrämjande arbetet sker genom bidrag till offentliga aktörer som kommuner och regioner, och till fria aktörer som ideella föreningar och organisationer. Insatserna gäller främst läsfrämjande utanför skolan, men Kulturrådet har även stöd till skolbibliotek och Skapande skola.

Folkbibliotek finns i alla kommuner och har, liksom regionernas biblioteks- och litteraturutveckling stor betydelse för genomförandet av läsfrämjande insatser. Runt om i landet finns också viktiga nationella läsfrämjande organisationer och litteraturfestivaler. Utöver att fördela bidrag gör Kulturrådet också främjande insatser och bidrar till att sprida kunskap inom området.

Sedan 2021 har Kulturrådet stöd av Läsrådet för barns och ungas läsning. Läsrådets uppdrag är att vara en drivande och samordnande aktör inom det offentligt finansierade läsfrämjande arbetet i Sverige. Läsrådet leds av Kulturrådets generaldirektör och ledamöterna utses av regeringen. Skolverket och Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) är adjungerade till Läsrådet. Läsrådet bistår genom sin samlade kompetens med att identifiera utvecklingsbehov och bidra till inriktningen på Kulturrådets läsfrämjande arbete. Läsrådet utser även en läsambassadör med uppgift att främja barns och ungas läsning. Läsrådet fattar inte beslut om fördelning av bidrag.

I Kulturrådets uppdrag ingår att administrera och dela ut Astrid Lindgren Memorial Award, ett internationellt litteraturpris, som instiftades 2002 av Sveriges regering för att värna barns rätt till bra berättelser.

Aktuella uppdrag

I Kulturrådets läsfrämjande arbete ingår en omfattande bidragsgivning till såväl offentliga som fria aktörer. Bidragsgivningen eftersträvar spridning i hela landet och en bredd av insatser och läsfrämjande projekt.

Genom kultursamverkansmodellen fördelar Kulturrådet statliga medel till regioner. Regional biblioteksverksamhet tillsammans med läs- och litteraturfrämjande är ett verksamhetsområde som får bidrag genom kultursamverkansmodellen.

Kulturrådet fördelar bidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande, inköpsstöd till folk- och skolbibliotek, och har fortsatt i uppdrag att initiera,

samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse.

Kulturrådet ska under 2026 fortsätta att utveckla Bokstart, fortsätta koppla satsningen till barnhälsovård och förskola och genomföra informationsinsatser riktade till föräldrar om vikten av tidig språkstimulans. Uppdragen ska göras i samråd med Skolverket och Socialstyrelsen.

Under 2026 har Kulturrådet i uppdrag att analysera vilka åtgärder som behövs för att fördela verksamhetsbidrag till fria aktörer som genomför läsfrämjande insatser.

Under åren 2024–2028 fördelar Kulturrådet särskilda projektmedel till folkbibliotek för läsfrämjande insatser. Dessa fördelas, tillsammans med bidrag till litteratur- och läsfrämjande för offentligt finansierade aktörer, i satsningen Mer läsning.

Fler uppdrag kan tillkomma i samband med regleringsbrev 2027 och 2028.

Samverkan för läsfrämjande

Samverkan med myndigheter, regioner och kommuner är av stor strategisk vikt för Kulturrådet i utvecklingen av det läsfrämjande arbetet i Sverige. Läsning är av avgörande betydelse för hela samhället. De nationella målen för litteratur och läsfrämjande är styrande inte bara för Kulturrådet, utan också för andra statliga myndigheters arbete. Målen ska också vägleda kommuner och regioner samt inspirera aktörer i det civila samhället. Det är ett gemensamt arbete.

Den viktigaste arenan för barns och ungas läsning är skolan. Skolverket har ett huvuduppdrag för läsning och sedan 2025 finns en lag om bemannade skolbibliotek. Kulturrådet samverkar med Skolverket i flera frågor.

Skolverket har tillsammans med Kulturrådet i uppdrag att ta fram läslistor till förskola och skola uppdelade efter skolform. Det omfattar också inspirationsmaterial och annat stöd för hur böckerna kan användas i undervisningen. I anslutning till det har Kulturrådet ett tillfälligt tilltrycksbidrag för förlag, kopplat till de verk som finns med i läslistorna.

Kulturrådet har ett inköpsstöd för folk- och skolbibliotek, såväl tryckta böcker som digitala tjänster. Skolverkets statsbidrag för inköp av litteratur till skolor ska användas till tryckta skönlitterära och facklitterära böcker för att stärka barns och elevers tillgång till olika typer av litteratur. Bidraget får inte användas för inköp av läroböcker. För dessa finns ett särskilt statsbidrag.

I läsfrämjande uppdrag riktade till förskola, skola och fritidshem är samverkan med Skolverket och Socialstyrelsen central.

Med Institutet för språk och folkminnen (ISOF) sker samverkan bland annat kring främjande av de nationella minoritetsspråken.

Kulturrådet samverkar kring utvecklingen av biblioteksfrågor med Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) och Kungliga biblioteket (KB) inom KB:s arbete med att stärka samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet. Inom ramen för

samarbetet finns en särskild överenskommelse som innebär att Kulturrådet bidrar till bibliotekens lärplattform Digiteket, med särskilt fokus på material och lärresurser inom läsfrämjande och litteraturförmedling.

Även uppdrag som andra myndigheter har liksom nya direktiv påverkar eller kan komma att påverka Kulturrådets läsfrämjande arbete.

KB har ett regeringsuppdrag 2025–2026 med målet att bland annat ta fram gemensamma krav och en gemensam standard för folkbibliotekens utlån av digitala böcker. Syftet är att öka likvärdigheten. KB ser att uppdragets utfall har betydelse för folkbibliotekens möjlighet att läsfrämja med hjälp av digitala böcker.

Enligt lagen som genomför EU:s tillgänglighetsdirektiv i Sverige ska e-böcker och den programvara som används för att läsa dem vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Lagen träder i kraft januari 2027 och påverkar både den kommersiella e-bokmarknaden och bibliotekens arbete. Det innebär att folkbiblioteken kommer att behöva ta ett större ansvar för att tillhandahålla tillgängliga e-böcker vilket kan få ekonomiska konsekvenser.

Bidragsgivning ger överblick och kunskap

Förutom de effekter de omfattande statliga stöden ger, innebär bidragsgivningen att Kulturrådet får ett stort material av värdefull kunskap genom ansökningar och redovisningar och kontakt med sökande. Det ger en överblick över det läsfrämjande arbete som pågår runt om i landet och genom en analys kan det visa på trender och tendenser och utmaningar som de offentliga och de fria aktörerna står inför.

Kulturrådet fördelar statliga medel till regioner. Bland annat genom kultursamverkansmodellen där regional biblioteksverksamhet samt läs- och litteraturfrämjande som verksamhetsområde ingår och bidrar med värdefull kunskap. Inom kultursamverkansmodellen har Kulturrådet regelbundet dialoger och rundabordsamtal med regioner och kommuner, vilket ger en nationell överblick.

Kulturrådet sprider forskning och goda exempel

En samlad satsning på att sprida relevant forskning och ge exempel från läs- och skrivfrämjande insatser utanför skolan bidrar till att stärka läsningen i hela landet och sprida kunskap om läsningens betydelse för såväl samhälle som individ. Magasinet *Duka för läsning och skrivande* samlar exempel på läs- och skrivfrämjande insatser. Från 2026 finns också en sida på Kulturrådets webbplats som samlar och sprider kunskap om goda exempel. Sidan uppdateras med nya exempel flera gånger per år.

Kulturrådet publicerar rapporter och forskningsöversikter som kunskapsstöd för utvecklingsarbete och för aktörer som arbetar läsfrämjande. En del av materialet görs även tillgängligt på Digiteket. Varje år ger Kulturrådet ut en barn- och ungdomsbokskatalog med redaktionellt innehåll och över 200 utvalda boktips till barn och unga, på svenska och på andra språk.

Ytterligare ett sätt att sprida kunskap om läsfrämjande insatser av nationellt intresse över hela landet är Kulturrådets Träff för läsfrämjande. Varje år arrangerar Kulturrådet tillsammans med Läsrådet en digital läsfrämjandeträff med olika teman. Innehållet i träffarna sammanfattas och ges ut i Kulturrådets läsfrämjande skriftserie.

Prioriterade områden för Kulturrådets läsfrämjande 2026–2028

Kulturrådets handlingsprogram för läsfrämjande blickar tre år framåt. Ett övergripande mål för läsfrämjande 2026–2028, hämtat ut Kulturrådets treåriga verksamhetsplan, är att:

Kulturrådets nationella samordning och kunskapsspridning i högre grad bidrar till att stärka läsfrämjande aktörers arbete på lokal och regional nivå.

Anledningarna till att någon inte läser är många och ofta komplexa, men vi vet att faktorer som utbildningsbakgrund, språk, socioekonomi, geografisk plats, funktionsnedsättningar, förväntningar, förebilder och kön, spelar roll. Det finns inte en enda lösning för alla utan läsfrämjande måste bygga på kunskap och växa i dialog. Insatserna ska nå över hela landet och ske utifrån lokala behov och i bred samverkan med andra aktörer.

Det är en utmaning att nå alla utifrån olika förutsättningar. Arbetet innebär att utifrån studier, statistik, forskning och rådgivning från Läsrådet välja riktning och insatsområden för den närmaste framtiden. Kulturrådet prioriterar generell läsfrämjande insatser som vänder sig till barn och unga, insatser till personer med annat modersmål än svenska, personer som tillhör någon av de nationella minoriteterna, personer med funktionsnedsättning, personer som inte läser, eller läser i liten omfattning och står långt ifrån sina rättigheter till litteratur och läsning. Även geografisk spridning är ett viktigt kriterium i insatser och vid fördelning av resurser.

Kulturrådet ser de kommande åren följande områden som prioriterade inom läsfrämjande:

- stärka tillgång till litteratur av hög kvalitet
- gynna små barns språkutveckling och familjens läsning
- utveckla det läsfrämjande arbetet med barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar
- arbeta för tillgänglig läsning
- synliggöra förebilder som läser i hela landet.

Stärka tillgång till litteratur av hög kvalitet

Litteraturen kan ge insikter, känslor och upplevelser och har ett värde som inte kan reduceras till mätbar nytta. Det gäller såväl att läsa litteratur som att skriva.

De nationella målen för litteratur- och läsfrämjande betonar att alla i Sverige ska "ha tillgång till litteratur av hög kvalitet".

Under 2026–2028 har Kulturrådet för avsikt att

- utveckla arbetet med läsfrämjande för de titlar som fått litteraturstöd och som skickas till folkbiblioteken genom distributionsstödet
- fortsätta arbetet med att tillgängliggöra kvalitetslitteratur för barn och unga av pristagare till Astrid Lindgren Memorial Award
- lyfta exempel på läsfrämjande insatser som görs i relation till Astrid Lindgren Memorial Award
- inspirera till användning av de läslistor som har tagits fram av Skolverket tillsammans med Kulturrådet, även utanför skolan
- få en överblick och inventera behov gällande regionernas arbete med litteratur som konstform
- undersöka möjligheterna med metoden ordkonst genom nordiskt erfarenhetsutbyte.

På så sätt stärker vi tillgången till litteratur och uppmärksammar förmedlare och läsare på litteratur som konstform och på rekommendationer för att hitta fram till riktigt bra läsoplevelser för stora och små.

Gynna små barns språkutveckling och familjens läsning

Internationell forskning visar att bokgåvoprogram riktade till de yngsta barnen och deras familjer är verkningsfulla och effektiva. De bidrar till att förändra attityder till läsning hos både barn och vårdnadshavare, de ökar mängden språkliga aktiviteter i hemmet och de förbättrar barns förutsättningar för språkutveckling. Tidig högläsning har dessutom visat sig ha långsiktiga effekter på skolresultat och kognitiv utveckling. Programmen har särskilt stor betydelse för barn i områden med socioekonomiska utmaningar, där de kan bidra till ökad likvärdighet.

Med syfte att tidigt stimulera språkutveckling och stärka familjens läsutveckling har Kulturrådet den nationella satsningen Bokstart som vänder sig till föräldrar och andra vuxna i små barns närhet (0–3 år) och profession. Bibliotek, förskola, barnhälsovård och logopedi har ett gemensamt uppdrag att arbeta språk- och läsfrämjande. Kulturrådet arbetar med att stärka samverkan mellan aktörer som möter små barn och familjer och att sprida kunskap om små barns språk- och läsutveckling. Kulturrådet arbetar med myndighetssamverkan, främjande insatser och bidrag till kommuner och regioner.

Under 2026–2028 vill Kulturrådet

- utöka arbetet med blivande föräldrar genom att ta fram nationellt material för mödrahälsovården
- bidra till att stärka de nationella minoritetsspråken i familjer med små barn
- stödja och utveckla generationsöverskridande insatser som främjar familjens läsning
- fortsätta utveckla webbplatsen bokstart.se för både föräldrar och profession
- fortsätta utveckla material till familjer med funktionsnedsättning
- fortsätta utveckla material till flerspråkiga familjer.

Genom dessa satsningar vill Kulturrådet nå och inspirera fler barn och familjer med kunskap om att tidig språkstimulans bidrar till en god språk- och läsutveckling.

Utveckla det läsfrämjande arbetet med barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar

Det finns stora skillnader i tillgången till läsning mellan olika grupper av barn och unga i hela landet. Alla har samma rättigheter men förutsättningarna ser olika ut och socioekonomiska faktorer påverkar. Arbetet med att nå barn och unga och göra dem delaktiga i utvecklingen av läsfrämjande insatser behöver förstärkas.

Under 2026–2028 vill Kulturrådet

- med satsningen Mer läsning Unge öka antalet läsfrämjande insatser från folkbibliotek som genom samverkan med andra aktörer, stärker läsmotivation och intresse för litteratur bland unga 13–25 år i områden med socioekonomiska utmaningar i hela landet
- sprida kunskap och lärande exempel om fungerande arbetssätt gällande läsfrämjande för barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar
- utforska möjligheterna med livelitteratur och olika litterära uttryck utifrån ett vidgat textbegrepp för att nå fler barn och unga i hela landet.

Genom utvecklingsarbetet vill Kulturrådet bidra till en mer likvärdig tillgång till läsfrämjande insatser och utjämna skillnader.

Arbeta för tillgänglig läsning

De nationella målen för litteratur- och läsfrämjande anger att alla ska ha tillgång till läsning, oavsett förutsättningar. Barn och unga med olika funktionsnedsättningar möter hinder för sin läsning. De behöver kunna ta del av en text utifrån sina förutsättningar, i de format och med det innehåll som de är i behov av.

Mer forskning och kunskap behövs om de sammanhang där tillgänglig läsning sker. Det behövs också mer kunskap ur ett användarperspektiv som beskriver upplevelser och erfarenheter.

Kulturrådet har för avsikt att 2026–2028

- ta fram och sprida forskningsresultat samt lyfta goda exempel på läsfrämjande arbete inom tillgänglig läsning på folkbibliotek
- ta vara på kunskap om barn och unga som möter läshinder och är i behov av tillgänglig läsning
- ge stöd till insatser som utvecklar det läsfrämjande arbetet med barn och unga som möter läshinder.

Utvecklingsarbetet kommer att öka kunskapen om vilka metoder och arbetssätt som är gynnsamma för läsfrämjande arbete med barn och unga med funktionsnedsättningar som möter läshinder.

Synliggöra förebilder som läser i hela landet

För att barn och unga ska läsa behöver de växa upp bland vuxna som läser. Även vuxna inspireras av andra läsare. Lärare och bibliotekarier behöver själva vara läsare för att övertygande kunna främja läsning. Förebilder som läser behöver även finnas och synas på fler platser i samhället och det behövs både kvinnliga och manliga förebilder som läser. Det behövs läsande förebilder i hela landet som speglar den egna bakgrunden och livssituationen.

Kulturrådet arbetar för att bidra till ett läsande samhälle genom att lyfta flera och varierade och ibland oväntade läsande miljöer och förebilder, från gym och idrottshallar, EPA-kultur och tågtrafik till vårdcentraler, väntrum och läsande arbetsplatser. Det finns även digitala rum som uppmuntrar till läsning och ger viktiga förebilder. Kulturrådet vill därför hitta fler samarbeten och ge stöd till fler insatser med unga läsambassadörer och vuxna förebilder som läser.

Kulturrådet har som ambition att 2026–2028

- synliggöra förebilder som läser i olika miljöer, i städer, landsbygder och digitalt
- synliggöra läsfrämjande insatser på arbetsplatser
- uppmuntra läsfrämjande insatser genom nya samarbeten med särskilt fokus på pojkars läsning
- utveckla arbetet med unga ledare i olika läsfrämjande roller.

På så sätt stärks läsning över hela landet, i olika miljöer och sammanhang, och på digitala forum. Alla är viktiga för att inspirera fler till läsning.

2026

Kulturrådet
Box 27215, 102 53 Stockholm
Besök: Borgvägen 1-5
Tel: 08 519 264 00
E-post: kulturradet@kulturradet.se

© Statens kulturråd 2026
ISBN: 978-91-89748-59-0

kulturradet.se